

SKOGSMÄSTARPROGRAMMET
Examensarbete 2015:11

Hur väl skogsägare följer åtgärdsförslagen i skogsbruksplanen – en enkätundersökning

*How well the forest owners follow the measures
proposed by the forest management plan – a
survey*

Elisabet Nolén

Hur väl skogsägare följer åtgärdsförslagen i skogsbruksplanen – en enkätundersökning

How well the forest owners follow the measures proposed by the forest management plan – a survey

Elisabet Nolén

Handledare: Hans Högberg, SLU Skogsmästarskolan

Examinator: Eric Sundstedt, SLU Skogsmästarskolan

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Självständigt arbete (examensarbete) med nivå och fördjupning G2E med möjlighet att erhålla kandidat- och yrkesexamen

Kurstitel: Kandidatarbete i Skogshushållning

Kurskod: EX0624

Program/utbildning: Skogsmästarprogrammet

Utgivningsort: Skinnskatteberg

Utgivningsår: 2015

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Serienamn: Examensarbete /SLU, Skogsmästarprogrammet

Serienummer: 2015:11

Omslagsbild: Brandhärjad tallskog, © Elisabet Nolén

Nyckelord: utbor, avdelningar, röjning

Sveriges lantbruksuniversitet
Skogsvetenskapliga fakulteten
Skogsmästarskolan

FÖRORD

Detta examensarbete har utförts som det slutliga momentet på Skogsmästarprogrammet i Skinnskatteberg. Examensarbetet är på 15 högskolepoäng och har utförts under våren 2015.

Undersökningen har gjorts i samarbete med Skogsägarna Norrskog. Syftet har varit att undersöka hur ofta skogsägare följer åtgärdsförslagen i skogsbruksplanen och utröna orsakerna i de fall åtgärdsförslagen inte följts.

Jag vill särskilt tacka nedan följande personer som har varit mig behjälplig. Tack vare dessa personer har detta arbetet blivit möjligt.

Örjan Hedström, Planansvarig på Norrskog - för bra synpunkter och hjälp under arbetet.

Hans Högberg, Universitetslektor i skogshushållning på Skogsmästarskolan i Skinnskatteberg - som har varit min handledare.

Staffan Stenhag, Universitetslektor i matematik och statistik, programstudierektor Skogsmästarprogrammet på Skogsmästarskolan i Skinnskatteberg - för tips och hjälp med upplägg och statistikfrågor.

Omnäs april 2015

Elisabet Nolén

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	iii
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	v
1. ABSTRACT.....	1
2. INLEDNING.....	3
2.1 Skogsägarna Norrskog.....	3
2.2 Skogsägare	4
2.3 Skogsbruksplaner	6
2.4 Skogsägarplan.....	7
2.5 Åtgärdsförslag	7
2.5.1 Røjning	8
2.5.2 Gallring.....	8
2.5.3 Föryngringsavverkning.....	8
2.6 Syfte.....	9
3. MATERIAL OCH METODER	11
3.1 Enkäten.....	11
3.2 Urval.....	11
3.3 Beräkningar	12
4. RESULTAT.....	13
4.1 Vad anser skogsägarna om sin skogsbruksplan	14
4.2 Røjning.....	16
4.3 Gallring.....	19
4.3 Föryngringsavverkning.....	21
4.4 Övrigt.....	22
5. DISKUSSION	25
6. SAMMANFATTNING	27
7. KÄLLFÖRTECKNING.....	29
7.1 Publikationer.....	29
7.2 Internet källor.....	30
8. BILAGOR	33

1. ABSTRACT

This rapport is about how often private forest owners follow the measures proposed in their forest management plan. The survey is made in cooperation with the forest-owners association Norrskog.

The private forest owners are relatively satisfied with the forest management plans and with the measures proposed. There are some differences between those who live on or near their property and those who live many miles away.

The forest owners who live on their property are those who follow the proposed measure of precommercial thinning to the largest extent. That group also values precommercially thinned stands higher than thinned stands.

The complete opposite is the case for the group that lives far away from their property.

Almost all of the respondents thought that the forest management plan would be or had been a good help in the decision making about the forest.

2. INLEDNING

Detta examensarbete är gjort som den slutliga kursen på Skogsmästarskolan i Skinnskatteberg. En undersökning har gjorts om hur väl skogsägare följer åtgärdsförslagen i deras skogsbruksplan. Undersökningen som denna rapport är resultatet av sker i samarbete med Skogsägarna Norrskog.

2.1 Skogsägarna Norrskog

Norrskog är en av de 4 skogsägarföreningar som är anslutna till LRF Skogsägarna och är en ekonomisk förening med 13 000 anslutna markägare. Norrskogs geografiska utbredning är Medelpad, Ångermanland, Jämtland och Södra Lappland. I själva föreningen bedriver man skoglig service genom bland annat virkeshandel, rådgivning, skogsbruksplaner utbildning och fastighetsförmedling (Länk A, Norrskog).

Medlemmarna tillsammans står för 966 000 hektar. Norrskog Wood Products AB är föreningens dotterbolag som bedriver vidareförädling genom bland annat sågverk, hyvleri, målning med mera. Föreningen har även dotterbolag som förvaltar den egna skogen som uppgår till ca 25 000 hektar. Under året 2014 så avverkade föreningen ca 1,6 miljoner m³fub (Länk B, Norrskogs årsredovisning, 2014).

En undersökning som gjordes 2003 visar att bland majoriteten av skogsägare som är medlemmar i Norrskog så är synen på föreningen god (Erik Björklund, 2003).

Av Norrskogs medlemmar är ca 6 procent av dessa bosatta i Stockholm. Detta har gjort att det i Stockholm finns en så kallad utboklubb som arrangerar skogs dagar och informationsmöten för att hålla skogsägarna informerade och för att erbjuda hjälp i form av rådgivning (Länk C, Norrskog 2015).

Ett normalt år gör Norrskog skogsbruksplaner på ca 34 000 hektar (Örjan Hedström, Planansvarig, Norrskog).

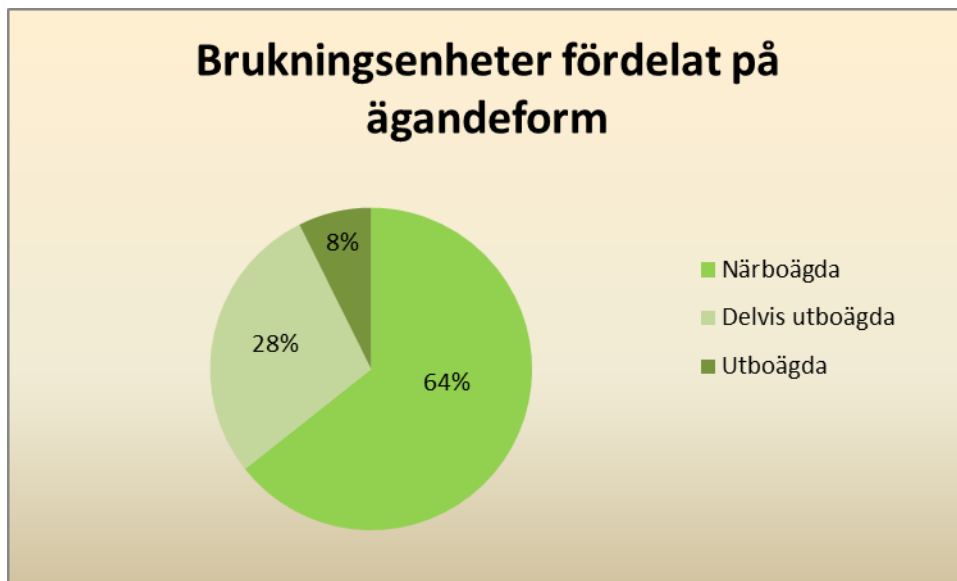

Figur 1. Bilden visar Norrskogs verksamhetsområde. (Länk M: Norrskog)

2.2 Skogsägare

Sveriges produktiva skogsmark ägs till 50 procent av enskilda skogsägare och för att räknas som skogsägare skall man minst inneha en areal på 1 hektar (Länk D, Skogsstyrelsen). I Sverige finns det ca 329 500 enskilda skogsägare (Skogsbarometern, 2014). Genom att vara skogsägare blir man automatiskt även företagare och har skyldigheten att sköta sin skog. I Jämtlands- och Västernorrlandslän så finns totalt 30 812 enskilda skogsägare och antalet brukningsenheter fördelat på dessa är 26 761 st. Med brukningsenhet räknas den produktiva skogsmark som ägs av samma ägare inom en och samma kommun. Brukningsenheterna är fördelade på utboägda 7 574 stycken, delvis utboägda 1 967 stycken och närboägda 17 220 stycken. Som går att läsa i figur 2 så är 64 procent närboägda och 8 procent helt utboägda (Länk E: Skogsstyrelsen statistik, 2012).

För att kunna räkna brukningsenheten som närboägd i Skogsstyrelsens statistik så skall ägaren bo i samma kommun som brukningsenheten. För att kunna räkna brukningsenheten som utboägd ska ägaren bo utanför kommunen. Ägs brukningsenheten av flera personer kan den även räknas som delvis utboägd, med detta menas att minst en av ägarna bor utanför kommunen. Räknat på hela landet år 2012 så var 25 % av brukningsenheterna helt utboägda, 68 % närboägda och resterande delvis utboägda (Länk F: Skogsstyrelsen, 2015).

Figur 2. Fördelning i procent av bruksenheter på närboägda, delvis utboägda och utboägda enheter i Jämtland och Västernorrlands län. (Skogsstyrelsen, 2012, Länk E)

Bland skogsägare verkar trenden vara att förvalta större arealer, då fler än tidigare äger mer än 100 hektar. Detta genom viljan att köpa till mer skog till sitt nyvarande innehav. De flesta skogsägare har förvärvat sin fastighet genom gåva eller arv från familjemedlem (Skogsbarometern, 2014)

I en studie gjord av Ingemarson, Lindhagen och Eriksson (2006) delas privata skogsägare in i 5 kategorier, dessa är traditionalister, ekonomer, konservatorer, passiva ägare och multiobjektiva ägare. De multiobjektiva ägarna beskrivs som följer: de har ägt fastigheten i flera generationen, de äger större fastigheter, huvudinkomsten kommer från fastigheten och de har det största intresset av att utöka fastighetens areal. I denna undersökning frågades det bland annat om hur stor del av skogsägarnas totala inkomst som skogen stod för. Av dessa så var det de multiobjektiva ägarna som tog ut störst del av sin totala inkomst från skogen och konservatorerna den minsta delen. Traditionalisterna och de multiobjektiva ägarna var också de som i störst utsträckning planerade att överlåta fastigheten till sina barn. Bland ekonomerna hade ungefär hälften en skogsbruksplan medan detta var sällsynt bland de passiva ägarna.

När en skogsägare bor på fastigheten kallas denne åbo om inte, kallas den utbo. Det finns olika definitioner för utbor, de flesta härrör till hur långt bort från fastigheten skogsägaren bor. Definitionen som man hittar i skogsordlistan är "ägare av jordbruksfastighet eller skogsbruksfastighet, ej mantalsskriven på fastigheten" (TNC 96 Skogsordlista 1994 sid 215). Enligt Hofstedt (2003) har man inom skogsvårdsstyrelsen använt sig av olika definitioner av utbo. Exempel är att skogsägaren bor i en annan församling, kommun eller region men även en gräns i form av 3 mil eller mer från fastigheten nämns. Andelen utbor respektive åbor har förändrats med tiden. Under åren mellan 1992 och 2000 ökade andelen bruksenheter som var utboägda från 22 % till 34 % (Hofstedt, 2003).

I en intervjuundersökning gjord av Svanstedt (2012) visade det sig att inställningen till frivilliga avsättningar exempelvis No/Ns bestånd var positivare hos utbor än åbor.

2.3 Skogsbruksplaner

År 1984 blev det enligt lag tvång på att som skogsägare inneha en skogsbruksplan. Detta lagkrav slutade dock att gälla 1994 då den nya skogsvårdslagen trädde i kraft (Holmberg, 2005).

En skogsbruksplan är till för att skogsägare skall få en mer detaljerad bild av sin fastighet och bättre kunna lägga upp en strategi för de skogliga åtgärderna som skall utföras. En skogsbruksplan gäller oftast i 10 år och med hjälp av planens indata så kan den räknas fram varje år för att inkludera tillväxten. Skogsbruksplanen innehåller parametrar som bland annat höjd, volym, trädslagsfördelning, GYL, ålder, ståndortsindex och åtgärdsförslag. När en skogsägare får sin färdiga plan så innehåller den olika temakartor och en rapportdel. I rapportdelen så går det att läsa all data som planläggaren har matat in inklusive åtgärdsförslag för varje avdelning plus en beräknad tillväxt under planperioden (Länk G: Skogsstyrelsen, 2015).

För att som skogsägare kunna bli certifierad så skall man inneha en så kallad grön skogsbruksplan. I dessa planer finns 4 olika målklasser som styr de kommande åtgärderna. Dessa är: PG (produktion med generell hänsyn), K/PF (kombinerat mål/produktionsmål med förstärkt naturhänsyn), NO (naturvård orört) samt NS (naturvård skötsel). De gröna planerna ska ha minst 5 procent naturvärden avsatta för naturvård i form av NO och NS (Norrskog, PEFC Skogscertifiering 2005). På den friska och fuktiga marken så skall 5 procent av arealen vara lövdominerad, är den inte det skall åtgärdsförslag ges om hur detta skall uppnås (PEFC, 2010).

En skogsbruksplan består oftast av subjektiva bedömningar med stödmätning, detta är tidseffektivt men med denna metod får man dock räkna med en viss felmarginal. De parametrar som oftast underskattas är grundyta och därmed volymen. Dessa underskattningar sker oftast i slutavverkningsbestånd som är virkestäta och grandominerade, då sikten är begränsad (Östberg, 2003).

Enligt Sonesson, Eriksson och Pettersson (2006) är även ståndortsindex och tillväxt parametrar som planläggare överlag underskattar. Dessa anser också att skogsbruksplaner överlag måste individanpassas mer än idag efter skogsägarens önskemål och situation.

Skogsbruksplaner kan även vara ett bra verktyg för rådgivare/virkesköpare för att lättare hitta bestånd som inom en snar framtid skall åtgärdas. Med den nya skogsbruksplanen ökar även skogsägarnas benägenhet att röja och gallra (Harrysson, 2009).

2.4 Skogsägarplan

Skogsägarplan eller S-Plan som programmet också kallas är det skogsbruksplan-program som skogsägarföreningarna har tagit fram med hjälp av SWECO (Länk H: Sweco, 2015). Norrskog har använt detta program i ett antal år och under 2012 så lanserades skogsägarplan på webben. Detta för att medlemmarna skall kunna få bättre översikt på sin fastighet genom att de kan se alla lager, rita in områden och skriva ut (Länk I: Skogssverige, 2012).

2.5 Åtgärdsförslag

I skogsbruksplanen finns åtgärdsförslag för de avdelningar som planläggaren anser är lämplig för någon åtgärd under planperioden. Detta för att kunna vara ett beslutsstöd för skogsägaren. En variant är att avverka tillväxten som tillkommer under planperioden och ge åtgärdsförslag som är bäst ur skogsskötselperspektiv. Detta innebär att rikta in sig mer på vad skogen behöver än på skogsägarens specifika behov. Man kan även styra åtgärdsförslagen för att gå i linje med skogsägarens mål med sitt skogsägarande (Länk J: Sveaskog).

Skogsägaren kan välja att helt vänta med eller minimera föryngringsavverkningar om det inte finns något större behov av skogsinkomster. För de som däremot nyligen förvärvat en fastighet kan behovet av skogsinkomster göra att föryngringsavverkningar sker inom en snar framtid.

I planen skrivs en tidpunkt för varje åtgärd då dessa bör ske, numrerade som följer: period 1 betyder inom 1 år (snarast) period 2 betyder inom 2-5 år och period 3 betyder 6-10 år det vill säga slutet av planperioder (Länk K: Skogsstyrelsen, 2015). Åtgärder som röjning och gallring är till för att beståndet skall utvecklas optimalt bland annat med tanke på diametertillväxt. På de avdelningar som inte anses behöva åtgärdas under planperioden sätts förslaget *Ingen åtgärd*.

Åtgärdsförslagen i skogsbruksplanen gör flertalet skogsägare mer aktiva i skötseln. I en studie gjord av Alm (2012) visar att 48 % av de tillfrågade skogsägarna upplevde sig själva som mer aktiva efter att de hade införskaffat en skogsbruksplan. De får bättre översikt på sina bestånd och med hjälp av planen är det lättare att fatta beslut om exempelvis gallring eller föryngringsavverkning.

Även enligt Svensson (2002) så blev skogsägare mer aktiva efter att de fått sin skogsbruksplan, jämfört med de som inte fått ut sin plan än. De skogsägare som hade tillgång till planen ansåg att de inom de närmaste åren ytterligare skulle öka sin aktivitet. Aktivitet i detta fall är exempelvis röjning, gallring och föryngringsavverkning.

Det finns många olika åtgärdsförslag som kan skrivas in i en skogsbruksplan, flertalet av alternativen som finns att välja på i skogsägarplan används mindre ofta. De som används oftast är bland annat markberedning, plantering, röjning, gallring och föryngringsavverkning. Detta arbete kommer främst att följa upp hur markägare följer åtgärdsförslagen som följer nedan.

2.5.1 Röjning

Betydelsen av röjning beskrivs som en "beståndsvårdande utglesning av skog, ej avseende uttag av virke" (TNC 96 Skogsordlista 1994 sid 291). Det finns många olika sorters röjning, exempelvis plantröjning, ungskogsröjning, lövröjning och förröjning innan gallring. Normalt röjer man när stammarna är mellan 2 m och 6 m höga. Är stammarna under 1,3 m så räknas det som plantröjning och är träden över 1,3 m räknas det som ungskogsröjning. Det finns flera anledningar varför man som skogsägare bör ungskogsröja, bland annat för att kunna öka framtida gagnvirkesuttag och därmed även öka framtida avverkningsnetton. Röjning gör även bestånden mer stormfast och motståndskraftigt mot skadegörare genom rätt stamval (Pettersson, 2012) I skogsbruksplanen finns två huggningsklasser för röjningsskog, R1 och R2 där båda kan få åtgärdsförslaget *Röjning*. Det som skiljer dessa åt är att R1 är under 1,3 m och R2 är över 1,3 m (Länk L: PcSkog, 2015).

Enligt Jansen (2011) så var det större andel åbor som ansåg att det fanns behov av röjning på sin fastighet än utbor. Anledningen till varför vissa röjningar hade blivit eftersatta var till störst del beroende på tidsbrist. Åbor ansåg att det var mer ekonomiskt långsiktigt att röja än utbor.

2.5.2 Gallring

Betydelsen av gallring beskrivs som en "beståndsvårdande utglesning av skog under tillvaratagande av virke" (TNC 96 Skogsordlista, 1994 sid 142) Gallring bör man göra precis som röjning för att få ett bättre netto i den slutgiltiga avverkningen, behålla vitaliteten och även för att göra beståndet mer stormtåligt (Agestam, 2009). Huggningsklasserna för bestånden i gallringsålder benämns G1 och G2. För att ett bestånd skall komma upp i huggningsklassen G1 så skall medeldiametern i bestånden vara 10 cm i brösthöjd. För huggningsklassen G2 gäller att beståndet skall ha uppnått lägsta slutavverkningsålder men innan slutlig avverkning bör en gallring genomföras (Länk L: PcSkog, 2015).

2.5.3 Föryngringsavverkning

Betydelsen av föryngringsavverkning beskrivs som en "avverkning i syfte att åstadkomma ny skog genom skogsodling eller naturlig föryngring" (TNC 96 Skogsordlista, 1994 sid 140). En föryngringsavverkning får man tidigast göra då det berörda beståndet har nått lägsta slutavverkningsålder. Denna går att läsa i skogsvårdslagen och beror på ståndortsindex och var i landet skogen befinner sig (Skogsvårdslagen, 2014). Det är i och med föryngringsavverkning som skogsägaren lösgör det kapital som har vuxit under åren. Därmed är det den åtgärd som ger de största intäkterna.

I skogsbruksplanen benämns bestånd som uppnått LSÅ (lägsta slutavverknings ålder) som S1, S2 eller S3. Bestånd med huggningsklassen S1 har uppnått LSÅ. Av diverse anledningar anses de inte mogna för föryngringsavverkning men ingen ytterligare åtgärd behöver ske innan dess. Ett bestånd med huggningsklass S2 anses däremot ha uppnått mognad för föryngringsavverkning. Vad beträffar bestånd med klassningen S3 anses dessa innehå större naturvärden som bör sparas och i gröna planer blir dessa bestånd NO eller NS klassade (Länk L: PcSkog, 2015).

2.6 Syfte

Syftet med denna undersökning är följande:

- Att fastställa huruvida skogsägare följer åtgärdsförlagen i deras skogsbruksplaner.
- Fastslå anledningen till varför de inte följer planen om så är fallet.
- Undersöka om det finns någon skillnad mellan utbor och åbor i den frågan.

En hypotes som skall prövas är om utbor följer åtgärdsförlagen i större omfattning än åbor. Med självverksamma räknas här de som gör den mesta röjningen själv. Undersökningen skall visa vad skogsägarna anser om sina skogsbruksplaner och kan eventuellt resultera i vissa förbättringsförslag.

3. MATERIAL OCH METODER

För att kunna undersöka hur väl skogsägare följer åtgärdsförslagen i skogsbruksplaner gjordes datainsamlingen i form av en enkät. I undersökningen ingår skogsägare som har en skogsbruksplan som har levererats av Norrskog.

3.1 Enkäten

För att enkäten skulle bli så bra som möjligt lästes boken *Enkäten i praktiken – En handbok i enkätmetodik* där flertalet tips hämtades. I boken poängteras vikten av tydlighet i frågorna och att anpassa enkäten utefter dess målgrupp.

Enkäten gjordes via Netigate, en tjänst för webbaserade enkätundersökningar. Därefter skickades enkäterna ut till skogsägarna via e-post som därefter fick två vecka på sig att svara. Det skickades ut två olika varianter av enkäten. En för de som haft sin skogsbruksplan i 2-3 år och en för de som haft den i 10 år. När en vecka hade gått skickades en påminnelse, i ett försök att öka svarsfrekvensen något.

Enkäten till de som haft sin plan i 2-3 år bestod utav 26 frågor med mellan 3 och 9 svarsalternativ. De som haft sin plan i 10 år fick i stort sett en liknande enkät men med några extra frågor på slutet vilket resulterade i att antalet frågor blev 28. De första frågorna i enkäten var till för att fastställa hur skogsägaren ser på sitt ägande, antalet ägare till fastigheten och hur stor areal som skogsägaren innehar. Efter dessa mer grundläggande frågor så följde frågor om hur skogsägaren ser på och hur väl de följer åtgärdsförslagen i deras skogsbruksplan. Frågorna testades på några av författarens vänner och familj. Detta för att testa frågornas tydlighet och relevans. I denna testgrupp fanns både erfarna skogsbrukare, skogstjänstemän och mindre aktiva skogsägare.

I utskicket som skogsägarna fick den 17 februari 2015 fanns foljebrevet i själva e-posten, där det stod lite om vad undersökningen handlar om och varför den genomförs. I detta meddelande fanns en länk som deltagarna skulle klicka på för att kunna svara på enkäten. I foljebrevet stod även att de fem första som svarar kommer att få ett finare pris och bland de övriga kommer fem priser att lottas ut.

3.2 Urval

Urvalet till undersökningen består utav medlemmar i Norrskog vars skogsbruksplan föreningen har arbetat fram. Samplet i undersökningen delades upp i 2 huvudgrupper, en som bestod av skogsägare som har haft sin skogsbruksplan i ca 10 år och en annan som bestod av de som har haft sin skogsbruksplan i 2 till 3 år.

Dessa delades i sin tur upp i gruppen åbor och gruppen utbor. Huvudgrupperna valdes för att de som haft sin skogsbruksplan i 10 år blir nära ett facit om hur väl de har följt åtgärdsförlagen. Medan de som haft sin skogsbruksplan i 2 till 3 år mer blir en fingervisning om hur stora intentioner de har att följa förlagen i planen. Sedan är det intressant huruvida det finns någon skillnad på åbor och utbor i denna fråga.

Det var 263 skogsägare som hade haft sin skogsbruksplan i 2-3 år och 388 skogsägare som hade haft sin skogsbruksplan i ca 10 år och dessa sorterades ut från alla skogsbruksområden. Skogsägarna delades sedan upp i åbor och utbor. För att räknas som åbo skulle man vara bosatt i samma SBO (skogsbruksområde) som skogsfastigheten är belägen i. De som hamnade i gruppen utbor var de som var bosatta utanför Norrskogs geografiska område. Det sista kriteriet var att skogsägarna skulle ha en e-postadress för att kunna skicka ut enkäten. I med dessa kriterier så blev det totala antalet skogsägare som enkäten skickades till 222 st. Det gör att ca 34 procent av de berörda fick chansen att svara på enkäten. Andelen utbor som är medlem i Norrskog är ca 20 procent och andelen som har en skogsbruksplan är något högre. Den slutliga andelen utbor som fick chansen att svara på enkäten var mellan 25 och 30 procent.

En hypotes som skulle besvaras i denna rapport var om utbor följer åtgärdsförlagen i större grad än åbor, när det gäller röjning.

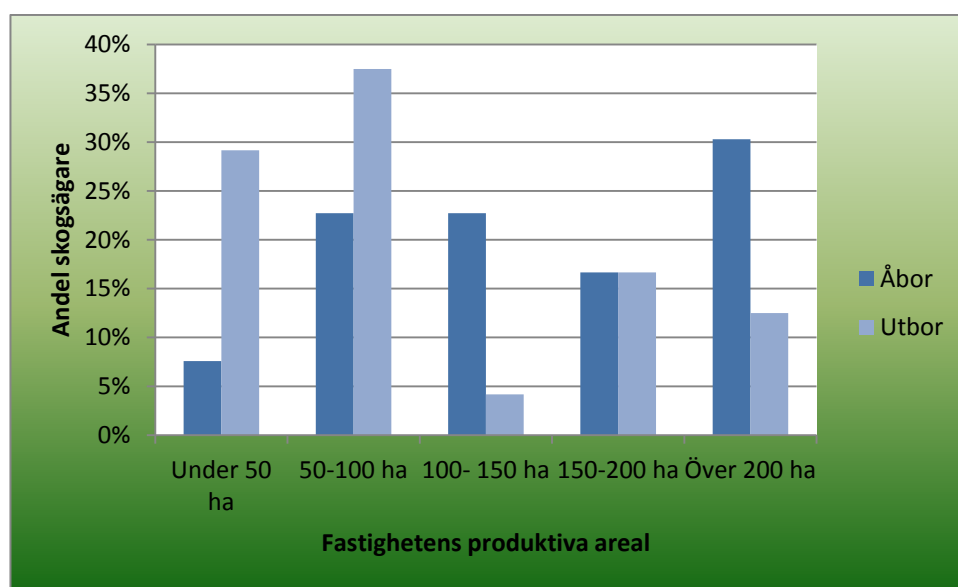
3.3 Beräkningar

De uträkningar som krävdes för denna undersökning har till största del gjorts i programmet Microsoft Excel. I flertalet av jämförelserna som har gjorts i resultatdelen har de 4 tillfrågade grupperna blivit två. Exempelvis kan resultat för grupperna åbor och utbor redovisas. Det betyder att alla som är utbor är med i gruppen utbor oberoende av hur gammal deras plan är och motsvarande för åbor. Sedan är det även uppdelat på alla de som har en nyare skogsbruksplan och de som har en äldre skogsbruksplan.

Antalet enkäter som kom in var 90, vilket gör den totala svarsfrekvensen landar på ca 40 procent. Svarsfrekvensen i de olika grupperna varierade något, bland de som hade en nyare skogsbruksplan var svarsfrekvensen högst och då främst bland åborna. Bland de enkäter som kom in hade vissa skogsägare inte svarat på alla frågor, vissa av dessa frågor skulle hoppas över beroende på svaret på frågan innan.

4. RESULTAT

Den första frågan som ställdes i enkäten var hur mycket produktiv areal skogsfastigheten bestod utav. Svaret som går att se i figur 3 visar att bland åborna så var de 70 procent av skogsägarna som ägde över 100 ha. Av åborna var det 30 procent som ägde mer än 200 ha produktiv skogsmark. I gruppen utbor var det 67 procent vars produktiva areal var upp till och med 100 ha.

Figur 3. Fastigheternas produktiva areal fördelat på åbor och utbor.

Bland de tillfrågade så var det bland åborna mer vanligt att vara två ägare till fastigheten och bland utborna var den största andelen ensam ägare till fastigheten. Av utborna var det 30 procent av fastigheterna som ägdes av 3 eller fler personer. Bland åborna var motsvarande sammanlagt 4 procent se tabell 1.

Tabell 1. Figuren visar andelen fastigheter fördelat på antal ägare uppdelat på åbor och utbor.

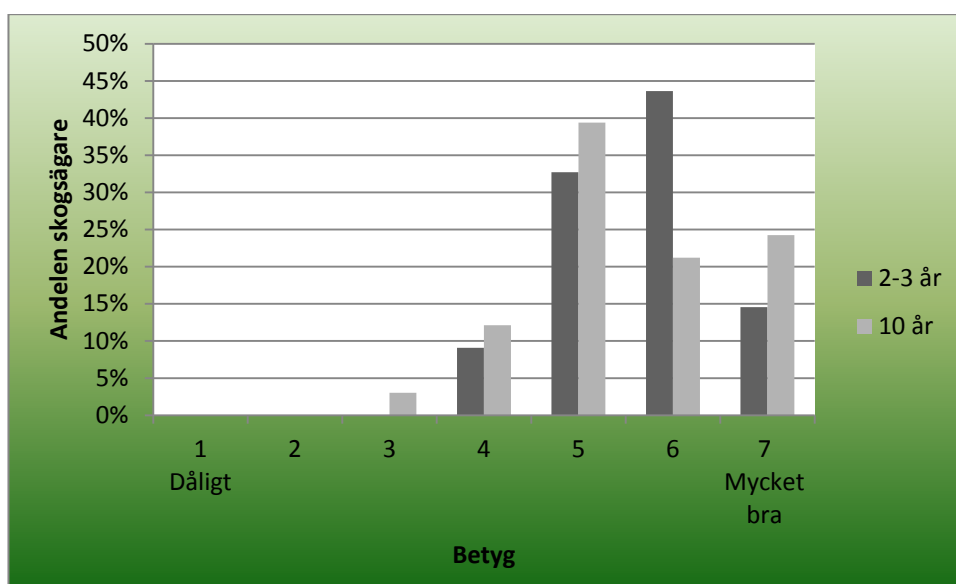
	Åbor	Utbor
1 ägare	34 %	42 %
2 ägare	46 %	29 %
3 ägare	2 %	13 %
Över 3 ägare	2 %	17 %

4.1 Vad anser skogsägarna om sin skogsbruksplan

En fråga ställdes om hur de ser på sin skogsbruksplan överlag, där de kunde svara med en siffra mellan 1 och 7, där 1 var inte nöjd och 7 var mycket nöjd.

Det var 64 åbor som svarade, medelvärdet blev 5,56 med en standardavvikelse på 0,99. Bland utborna var det 24 stycken svarande, medelvärdet blev 5,67 med en standardavvikelse på 0,82.

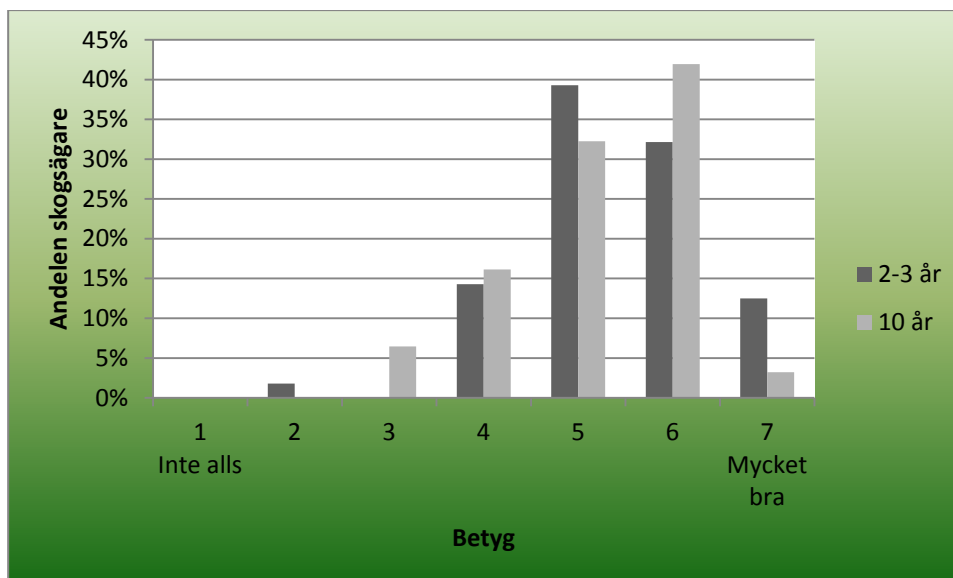
Bland de med en nyare skogsbruksplan var de 55 skogsägare som svarade på denna fråga. Deras svar resulterade i ett medelvärde på 5,64 med en standardavvikelse på 0,85. I denna grupp var de 44 procent som använde sig av svarsalternativ 6 vilket var det näst högsta. 15 procent svarade att de tyckte planen var mycket bra. I gruppen som har haft sin skogsbruksplan i 10 år svarade 33 skogsägare och medelvärdet blev 5,52 med en standardavvikelse på 1,09. Av de som hade en äldre skogsbruksplan ansåg 24 procent att skogsbruksplanen var mycket bra, se figur 4.

Figur 4. Figuren visar vad skogsägare överlag tycker om sin skogsbruksplan.

Skogsägarna fick frågan om hur väl de anser att skogsbruksplanen följer deras mål med skogsägandet. Som går att se i figur 5 så är det fördelat på de som har en nyare skogsbruksplan och de som har en äldre skogsbruksplan. I gruppen 2-3 år var det 56 svarande, medelvärdet blev 5,38 med en standardavvikelse på 1,00. Svaren i gruppen 10 år resulterade i ett medelvärde på 5,19 och en standardavvikelse på 0,98.

Antalet som svarade bland åborna var 63, medelvärdet blev 5,25 med en standardavvikelse på 0,95. Det var 24 utbor som svarade, medelvärdet blev 5,46 med en standardavvikelse på 1,10.

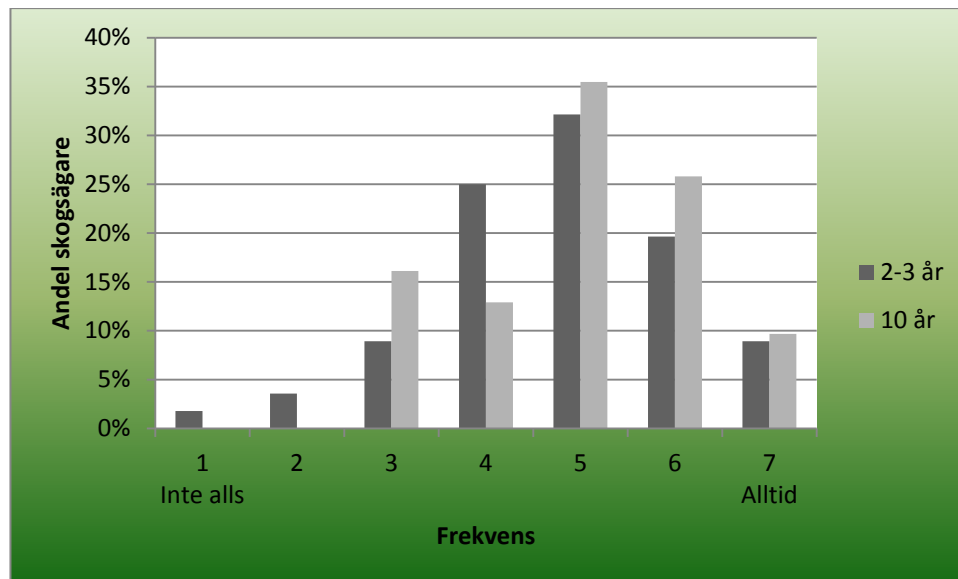
Figur 5. Svar på hur väl skogsägare anser att planen följer deras mål med skogsägandet fördelat på hur länge skogsägarna haft sin skogsbruksplan.

Hur ofta skogsägarna följer åtgärdsförlagen överlag varierar. De som har haft sin skogsbruksplan i 10 år följer åtgärdsförlagen i något större mån än de som haft sin skogsbruksplan i 2-3 år.

Som går att se i figur 5 så har 36 procent av de med nyare skogsbruksplan och 29 procent av de som har en äldre skogsbruksplan svarat något av de 2 högre svarsalternativen. Jämför man istället åbor och utbor så blev medelvärdet något högre för utborna. Som går att se i tabell 2 blev medelvärdet för utborna 4,92 medans det för åborna blev 4,83.

Tabell 2. Medelvärde, standardavvikelse och antal svar på frågan om hur ofta man följer åtgärdsförlagen överlag.

	2-3 år	10 år	Åbor	Utbör
Medelvärde	4,77	5,00	4,83	4,92
Standardavvikelse	1,32	1,21	1,11	1,67
Antal svarande	56	31	63	24
Totalt antal svarande: 87				

Figur 6. Figuren visar hur ofta skogsägare följer åtgärdsförlagen överlag, fördelat på hur länge de haft sin skogsbruksplan.

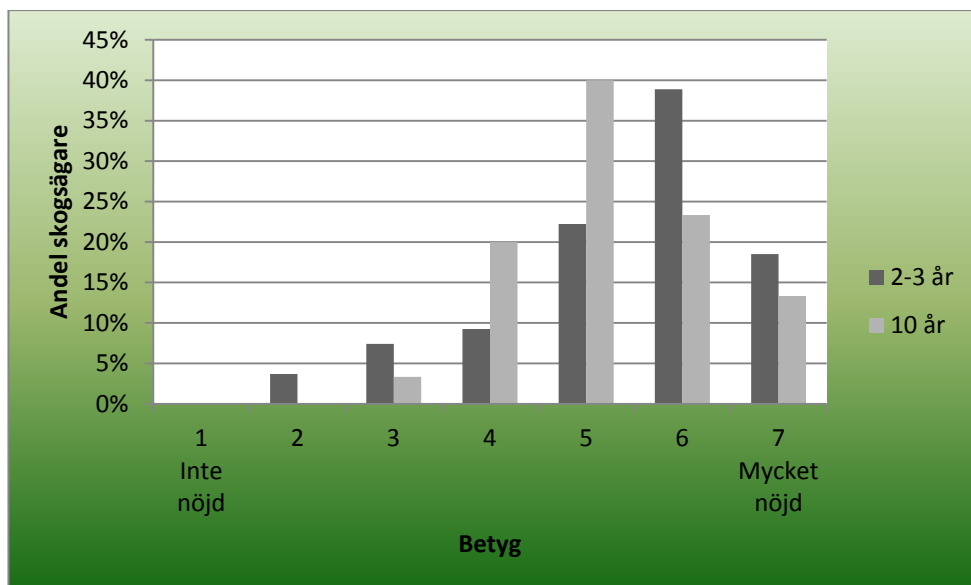
4.2 Rövning

Bland de åbor som svarade på enkäten ansåg 77 procent att de var helt eller delvis självverksamma vad beträffande rövning, bland utborna var motsvarande andel endast 33 procent. Frågorna i enkäten som rörde enbart rövning var som följer.

- Hur nöjda de var med de avdelningar som fått rövning som åtgärdsförslag.
- Hur ofta de följer åtgärdsförlagen vad beträffande rövning
- Om de inte följt åtgärdsförlagen - vad var anledningen
- Hur viktigt de tyckte det var med välrövda bestånd

På frågan om hur nöjd man var med de avdelningar som fått åtgärdsförslaget *Rövning* så var det de med en nyare plan som var mest nöjd se figur 7. Av de 54 som svarat var de 58 procent av dessa som svarat något av de två högsta svarsalternativen. I denna grupp blev medelvärdet 5,41 med en standardavvikelse på 1,31. Gruppen som vars skogsbruksplan var äldre, 30 svarande resulterade i ett medelvärde 5,23 med en standardavvikelse på 1,04.

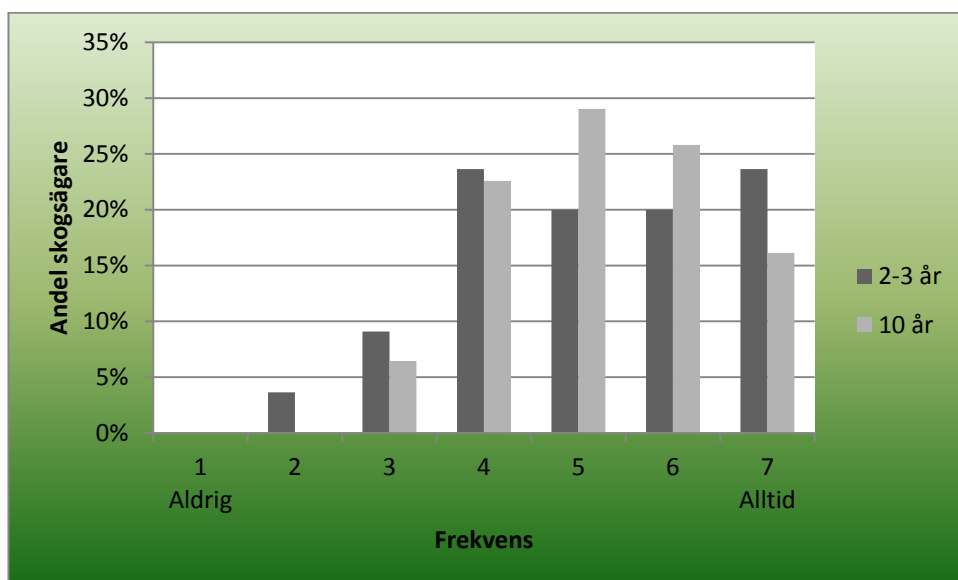
På denna fråga var det nästan ingen skillnad på svaren mellan åbor där 62 hade svarat och utbor där 22 hade svarat. Medelvärdet skilde 0,03 och skillnaden i standardavvikelse var 0,01.

Figur 7. Betyg på hur nöjda skogsägare är med åtgärdsförslagen vad beträffande röjning.

Resultatet på frågan om hur ofta man följer åtgärdsförslagen gällande röjning går att se i figur 8. Bland de som svarade på denna fråga var det de med en äldre skogsbruksplan som följde åtgärdsförslagen mest. I gruppen 10 år så blev medelvärdet 5,23 med en standardavvikelse på 1,18. Medan i gruppen 2-3 år blev medelvärdet 5,15 och en standardavvikelse på 1,45.

Skillnaden mellan åbor och utbor är inte heller stor i denna fråga. Åbor följer åtgärdsförslagen i något större mån, med ett medelvärde på 5,19 medan utborna landade på 5,13.

Figur 8. Hur ofta man följer åtgärdsförslagen vad beträffande röjning.

Anledningarna till att man inte följt åtgärdsförslagen gällande röjning varierar. Man kan se tydliga skillnader genom att jämföra grupperna åbor och utbor. Bland åbor är de tre främsta anledningarna att man röjt andra bestånd, tidsbrist eller inte anser att behov finns.

I gruppen utbor svarade de flesta att de inte tyckte behovet funnits som den enskilt största anledningen. Detta följt av att de röjt andra bestånd istället och på grund av tidsbrist. Ingen i gruppen utbor svarade på grund av dålig lönsamhet. Bland de som har en nyare skogsbruksplan är det flertalet som anser att ett behov inte finns.

Valde respondenterna att svara *annan anledning* uppmanades de att skriva denna anledning, vilket många gjorde. Det var 13 procent av åborna och hela 44 procent av utborna som valde detta svarsalternativ. Både bland åbor och bland utbor svarade vissa att planen var så ny, men att tanken är att de ska börja följa åtgärdsförslagen gällande röjning. Bland åborna var de vissa som rörde oftare men försiktigare än föreslaget. Några hade tagit kontakt med Norrskog angående röjning, det har än inte blivit utfört, men kommer att genomföras. En skogsägare som var självverksam ansåg sig känna skogen så väl att skogsägaren egentligen inte behövde någon skogsbruksplan. I gruppen utbor var en anledning att man bland ägarna inte var överens, svårighet med att hitta en utförare och ökad risk för snöbrott och viltskador.

Tabell 3. Anledningar till varför man inte följer åtgärdsförslagen beträffande röjning.

Åbor								Utbör		
			Summa				Summa			
	2-3 år	10 år	Åbor	2-3 år	10 år	Utbör				
Inte tid	21 %	26 %	23 %	18 %	0 %	13 %				
Tycker inte att behovet finns	25 %	16 %	21 %	36 %	0 %	25 %				
Dålig lönsamhet	11 %	0 %	6 %	0 %	0 %	0 %				
Röjt andra bestånd	25 %	26 %	26 %	0 %	60 %	19 %				
Satsar på energigallring	4 %	21 %	11 %	0 %	0 %	0 %				
Annan anledning	14 %	11 %	13 %	45 %	40 %	44 %				
Antal svarande	28	19	47	11	5	16				

Skogsägarna fick svara på hur viktigt de ansåg att det var med att ha välröjda och välgallrade bestånd. Av medelvärdena att döma som finns i tabell 4 så anser åbor det viktigare med välröjda bestånd än utbor. Det motsatta gäller på frågan om hur viktigt det är med välgallrade bestånd.

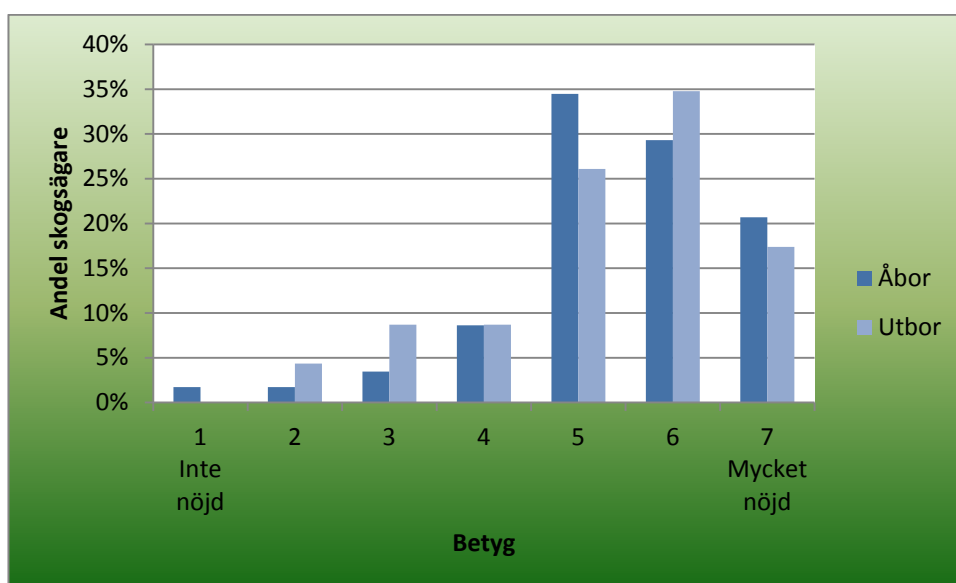
Tabell 4. Hur viktigt skogsägarna anser det är med välröjda och välgallrade bestånd.

Hur viktigt det är med välröjda bestånd		
	Medelvärde	Standardavvikelse
Åbor	6,00	1,06
Utbör	5,74	1,36
Hur viktigt det är med välgallrade bestånd		
	Medelvärde	Standardavvikelse
Åbor	5,71	1,18
Utbör	5,87	0,92

4.3 Gallring

På frågan om hur nöjd man är med åtgärdsförslagen som gäller gallring var de flesta grupperna något mer nöjda än de som gällde röjning. De som var mest positiva till åtgärdsförslagen var åborna med ett medelvärde på 5,43 och en standardavvikelse på 1,27. Av de 58 åbor som svarade på denna fråga var det 50 procent som svarade något av de två högsta svarsalternativen. 21 procent av de svarade att de var mycket nöjda.

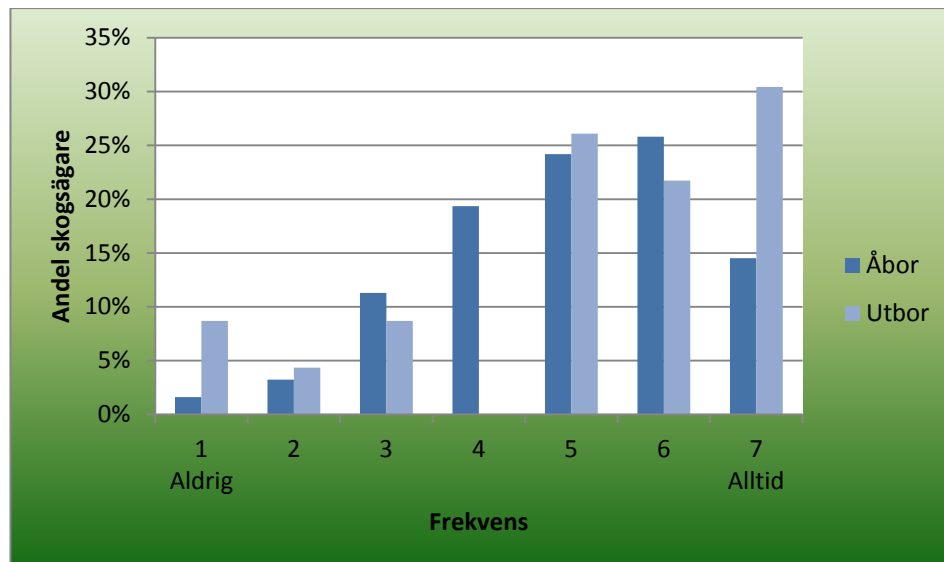
Utbornas svar resulterade i ett medelvärde på 5,30 och en standardavvikelse på 1,36. Bland de 23 svarande utborna var det 52 procent som svarade något av de högsta svarsalternativen.

Figur 9. Betyg på hur nöjda skogsägare är med åtgärdsförslagen vad beträffande gallring.

Bland de tillfrågade så var det gruppen 10 år där 54 skogsägare svarat, som följde åtgärdsförslagen gällande gallring i något större mån än de andra grupperna. Denna grupp fick ett medelvärde på 5,23 och en standardavvikelse på 1,43. Gruppen som fick det lägsta medelvärdet var de med en nyare skogsbruksplan 31 skogsägare, vars medelvärde blev 4,91 och standardavvikelse på 1,65.

Som går att se i figur 10 var det 30 procent av utborna som svarade att de alltid följde åtgärdsförslagen gällande gallring. Bland åborna var det 15 procent som svarat på liknande sätt. De svarande bland utborna resulterade i ett medelvärde på 5,17 och en standardavvikelse på 1,92. Medelvärdet för åborna blev 4,97 och en standardavvikelse på 1,44.

Figur 10. Hur ofta skogsägare följer åtgärdsförslagen beträffande gallring.

Om respondenterna inte svarade att de alltid följde åtgärdsförslagen gällande gallring fick de ytterligare en fråga där de skulle besvara varför så var fallet. Svarsalternativen var de som går att se i tabell 5. De tre enskilt främsta anledningarna bland åbor var att de inte tycker behovet har funnits, de har gallrat andra bestånd istället och på grund av tidsbrist. Bland utbor var de tre främsta anledningarna att de inte tycker behovet har funnits, dålig lönsamhet och att de gallrat annat bestånd istället.

Bland åborna var det sammanlagt 27 procent och bland utborna hela 38 procent som valde svaret *annan anledning*. I båda grupperna, åbor och utbor förekom svaret att de har tänkt börja följa åtgärdsförslagen gällande gallring, men hittills inte haft tid eller möjlighet. Bland åborna var anledningarna bland annat att man ansåg att andra åtgärder var viktigare, att de ej behövde skogsbruksplanen för att besluta om åtgärd eller den ökade risken för stormfällning/lägre tillväxt.

I gruppen utbor förekom svar så som de har gallrat avdelningar som har missats i planen, gallring avbröts på grund utav för klen dimension. Någon svarade att gallring inte hade skett alls och en annan att de gallrar mindre bestånd själva. En av de svarande hade inte kunnat gallra då andra stormdrabbade bestånd hade prioriterats.

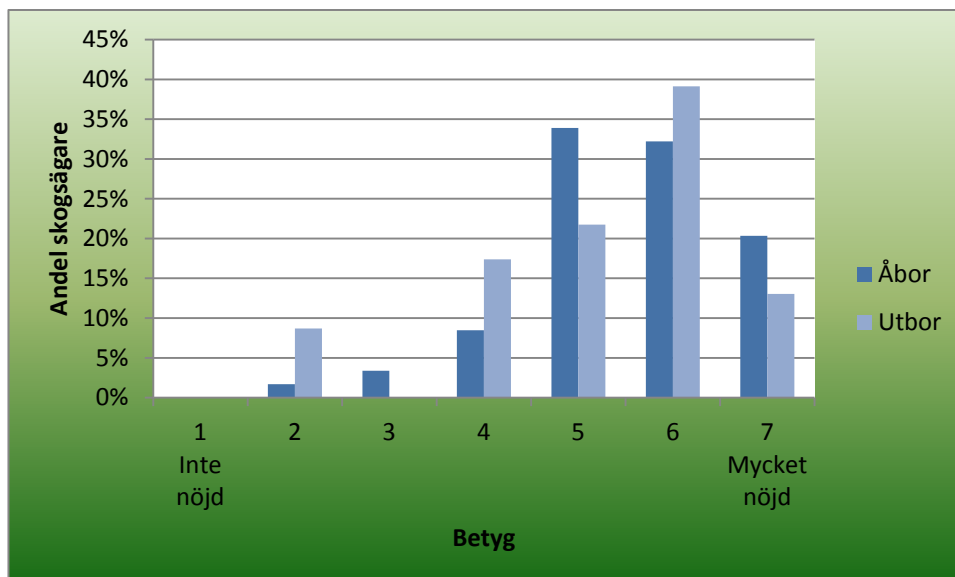
Tabell 5. Anledningar varför man inte följer åtgärdsförslagen vad beträffande gallring.

Åbor								Utbör		
			Summa				Summa			
	2-3 år	10 år	Åbor	2-3 år	10 år	Utbör				
Inte tid	19 %	17 %	18 %	0 %	0 %	0 %				
Tycker inte att behovet finns	26 %	33 %	29 %	30 %	17 %	25 %				
Gallrat annat bestånd istället	29 %	11 %	22 %	10 %	17 %	13 %				
Dålig lönsamhet	0 %	11 %	4 %	20 %	33 %	25 %				
Annan anledning	26 %	28 %	27 %	40 %	33 %	38 %				
Antal svarande	31	18	49	10	6	16				

4.3 Föryngringsavverkning

Respondenterna fick även en fråga om hur nöjda de var med de avdelningar som blivit tilldelad åtgärdsförslaget föryngringsavverkning. Med ett medelvärde på 5,53 så var det gruppen åbor som var mest positiv, denna grupp hade också den lägsta standardavvikelsen på 1,12. Av de 59 svarande i gruppen var det 20 procent som svarade att de var mycket nöjda, se figur 11. Det lägsta medelvärdet var bland utborna och blev 5,22 med en standardavvikelse på 1,38.

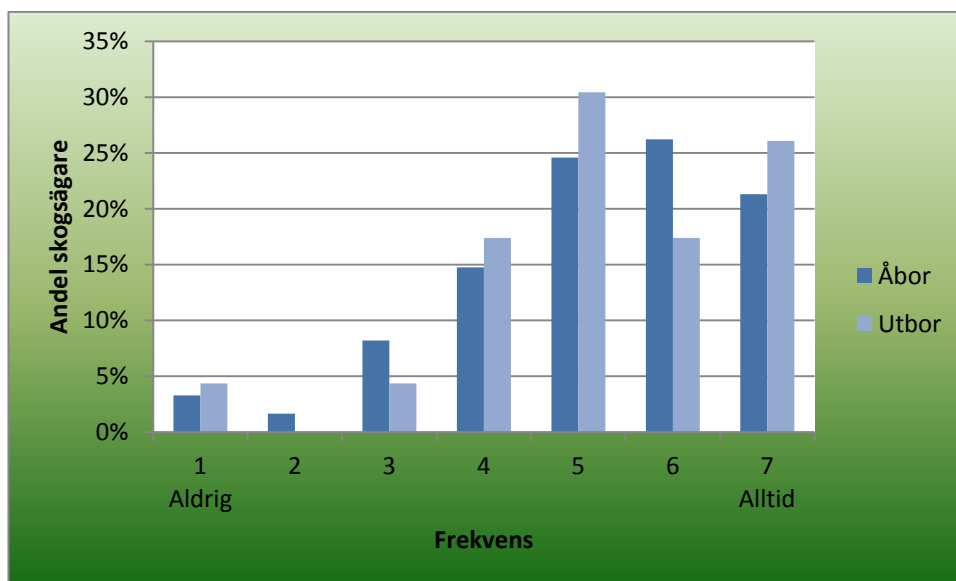
Jämför man istället mellan grupperna 2-3 år och 10 år så är de som har en äldre plan något mer nöjd med åtgärdsförslagen. För gruppen 2-3 år blev medelvärdet 5,42 och standardavvikelsen 1,17. För gruppen 10 år blev medelvärdet 5,48 med en standardavvikelse på 1,27.

Figur 11. Betyg på hur nöjd man är med åtgärdsförslagen gällande föryngringsavverkning.

Skogsägarna fick även svara på hur ofta de följer åtgärdsförslagen gällande föryngringsavverkning. Svaren på denna fråga skiljer sig inte mycket åt mellan grupperna. Av utborna var det 26 procent som svarade att de alltid följde åtgärdsförslagen. Bland åborna var det 21 procent som svarat på samma vis.

Medelvärdet i gruppen åbor blev 5,20 med en standardavvikelse på 1,50. För gruppen utbor blev medelvärdet 5,26 och en standardavvikelse på 1,51.

Figur 12. Hur ofta man följer åtgärdsförlagen gällande föryngringsavverkning.

4.4 Övrigt

I alla grupper fick respondenterna svara på om de hade haft kontakt med planläggaren under tiden skogsbruksplanen gjordes. Resultatet som syns i tabell 6 visar att det är omkring hälften som har haft kontakt med den berörda planläggaren. Bland de som har haft kontakt med planläggaren var man generellt mer nöjd än de som inte hade haft kontakt. Bland dessa var även tendensen att man följde åtgärdsförlagen i något större utsträckning.

Tabell 6. Hur stor andel av skogsägarna som haft kontakt med planläggaren under tiden skogsbruksplanen gjordes.

	Åbor	Utbor	2-3 år	10 år
Ja	50 %	43 %	50 %	45 %
Nej	45 %	57 %	50 %	45 %
Vet ej	5 %	0 %	0 %	10 %
Antal svar	62	23	54	31

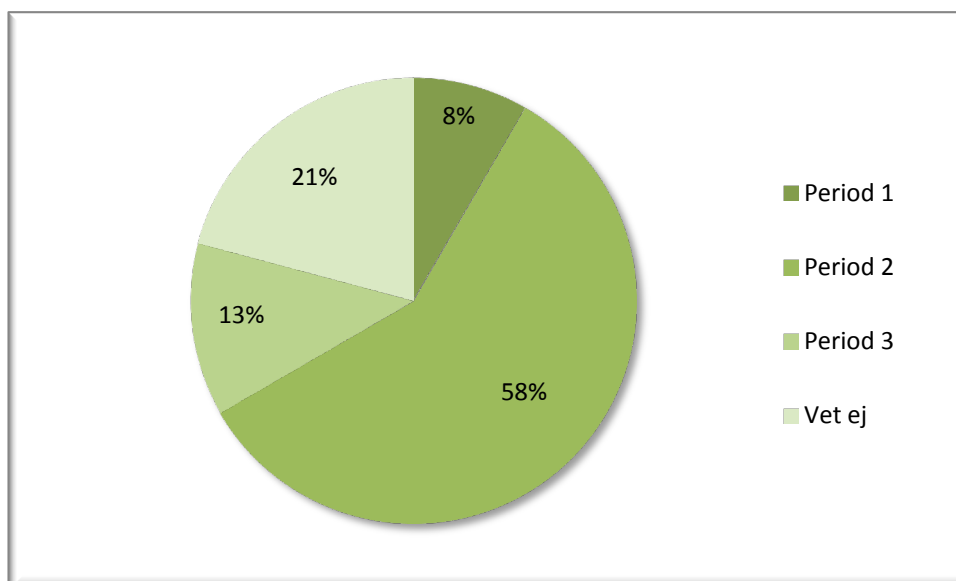
Bland de skogsägare som ägde över 150 ha så var man i gruppen åbor mer nöjd med skogsbruksplanen överlag, man följde även åtgärdsförlagen överlag i större utsträckning. Man var även i denna grupp mer nöjd och även följde åtgärdsförlagen något mer gällande röjning. De skogsägare som ägde över 150 ha och var utbor följde åtgärdsförlagen överlag något mer, de var även mer nöjd och följde åtgärdsförlagen gällande gallring i större utsträckning.

De som hade en nyare skogsbruksplan fick frågan om hur stora deras intentioner var att följa åtgärdsförslagen i skogsbruksplanen. De kunde svara mellan 1 och 7, där 1 var *inte alls* och 7 var *mycket höga* intentioner. Medelvärdet för de 54 svarande blev 5,56 och standardavvikelse på 0,92. Det var 48 procent som svarade något av de två högre svarsalternativen.

De fick även frågan om de tror att skogsbruksplanen kommer att vara till hjälp i beslutsfattandet om åtgärder i skogen. Även på denna fråga kunde respondenterna svara mellan 1 och 7, där 1 var *inte alls* och 7 var *stor hjälp*. Bland de 53 svarande var det ca 70 procent som svarade något av de två högsta svarsalternativen. Medelvärdet blev 5,96 med en standardavvikelse på 1,16. De som hade en äldre skogsbruksplan fick fler frågor än de som hade en nyare. Bland annat om de har tänkt beställa en ny skogsbruksplan då den nuvarande inte längre gäller. De flesta av de som svarade var positiv till att beställa en ny skogsbruksplan. Av skogsägarna var det 31 som svarade på denna fråga och 74 procent svarade ja, ingen svarade nej och 26 procent svarade vet ej.

De som hade en äldre plan fick även frågan om de ansåg att åtgärdsförslagen har varit till hjälp i deras beslutsfattande rörande skogen. På denna fråga kunde man svara mellan 1 och 7, där 7 var högst. Det var 31 skogsägare som svarade på frågan där 48 procent svarade något av de högre svarsalternativen. Gruppen med en skogsbruksplan som var 2-3 år fick frågan: *Tror du/ni att skogsbruksplanen kommer att vara till hjälp i beslutsfattandet om åtgärder i skogen?* De kunde svara mellan 1 och 7 och av de 53 som svarade var det 70 procent som valde något av de två högre svarsalternativen.

Ett åtgärdsförslag som till exempelvis *Röjning* blir även tilldelad en period då den föreslagna åtgärden kan ske. För att undersöka om den föreslagna perioden spelar roll för om åtgärden inte följs, ställdes även en fråga om detta. Frågan lydde som följer: *Om flera föreslagna röjningar inte blivit av, i vilken period återfinns de flesta av dessa?* Svaret går att se i figur 13, där 58 procent har svarat period 2.

Figur 13. När flera föreslagna röjningar inte blivit av, i vilken period de flesta av dessa återfinns.

Bland utborna varierar det mycket hur ofta de besöker sin skogsfastighet, men alla som svarade var i sin skog minst 1 gång per år. Åborna däremot var betydligt oftare på skogsfastigheten som går att se i tabell 7.

Tabell 7. Hur många gånger per år skogsägarna besöker sin skogsfastighet.

	Åbor	Utbör
0	0 %	0 %
1-3	2 %	33 %
4-6	10 %	29 %
7-9	5 %	25 %
över 10	84 %	13 %
Antal svar	63	24

Hypotesen om att utbör följer åtgärdsförlagen gällande röjning i större grad än åbor förkastas. Detta på grund utav att medelvärdet för utbör var lägre än medelvärdet för åbor för hur väl man följer åtgärdsförlagen om röjning.

5. DISKUSSION

Ingen skogsägare är den andra lik och det finns många olika sätt att bruka sin skog. Detta gör en undersökning som denna något svår, då många svar spretar åt olika håll.

Något som kom fram i undersökningen var att åbor tycker det är viktigare med välröjda bestånd än att ha välgallrade bestånd. Det motsatta gällde för utborna som ansåg att det var viktigare med välgallrade bestånd. Detta kanske kan vara en anledning till att åbor faktiskt följer åtgärdsförslagen gällande röjning i något större mån än utborna. Utbor följer åtgärdsförslagen gällande gallring i större mån än åbor. Detta visar på att de åtgärder man som skogsägare anser är viktiga prioriteras.

De två största anledningarna bland åborna till varför man inte följer åtgärdsförslagen gällande röjning är att de röjt andra bestånd och på grund utav tidsbrist. Då stor del av åborna anser att de är självverksamma så kan man tänka att dessa anledningar antagligen hänger samman. Man röjer inte de som föreslås för man kanske röjer det man skulle röjt tidigare. Det kan även vara så att de prioriterar vissa bestånd före andra eller helt enkelt anser att planen inte riktigt stämmer då de har svarat att de röjt andra bestånd. Både bland utbor och bland åbor var det relativt vanligt att man ansåg att det inte fanns ett röjningsbehov och därmed inte heller följt åtgärdsförslagen. Detta kan eventuellt ha att göra med hur mycket och hur ofta både planläggaren och skogsägaren anser att man bör röja. Det kan vara så att planläggaren till exempel föreslår en tidig röjning för att tidigt göra beståndet tåligare för stormar. Men även hur ofta skogsägaren är på fastigheten, generellt är åbor ofta på sin fastighet och bland utborna varierade det betydligt mer.

Då en planläggare föreslår en tidig åtgärd av något slag kan det kanske vara till fördel att meddela denna anledning till skogsägaren. I flera fall kan det nog vara så att planläggaren har mer koll på bestånden under tiden skogsbruksplanen görs. De som är självverksamma och ofta befinner sig på fastigheten är troligtvis undantag från denna hypotes.

Något som förvånade var att de flesta föreslagna röjningar som inte efterföljs var föreslagna i period 2. Man skulle annars lätt kunna tro att de som bli föreslagna i period 3 är något svårare för skogsbruksplanläggaren att förutspå. Det som skulle kunna vara en förklaring till detta är att många röjningar blir föreslagna just i period 2. Speciellt med tanke på att de var så många som inte följde åtgärdsförslagen på grund utav tidsbrist. Men det var ännu fler som svarade att de inte tyckte behovet funnits.

Det är intressant att notera att det var betydligt vanligare bland utborna än åborna att inte gallra på grund utav dålig lönsamhet. Anledningen till detta kom inte fram i undersökningen. Det var ingen bland utborna som valde att inte röja på grund av dålig lönsamhet.

Om den dåliga lönsamheten gällande gallring är på grund utav långa skotavstånd, klen medelstam, eller små objekt frågades inte i enkäten. Men eftersom utborna svarade som de gjorde gällande röjning så avstår man antagligen inte gallring för att åtgärden inte bär sin egen kostnad, utan i stället någon av de anledningarna som är nämns ovan. Något man får ta med i beräkningarna gällande denna fråga är att det är betydligt fler åbor än utbor som både fick enkäten och som har svarat. Det gör att varje enskilt svar bland utborna väger desto tyngre än bland åborna. Men man kan trots detta se en viss tendens.

Att de som hade haft kontakt med planläggaren generellt var mer nöjda och även följde åtgärdsförslagen i större mån är kanske inte förvånande. Det är däremot intressant att det var ca hälften som hade haft kontakt med planläggaren. Skulle man då ha som regel att alla planläggare alltid kontaktade skogsägaren under tiden planen görs så skulle detta nog kunna leda till att skogsägarna blir mer nöjda med åtgärdsförslagen och i sin tur även hela skogsbruksplanen.

Något som har varit lite besvärligt under detta arbete är att få tillräckligt många svar från varje grupp. En utmaning var att det var lite svårt att få tag på tillräckligt många som haft sin skogsbruksplan i 10 år och som dessutom hade en e-postadress. Några som fick en enkät skickad till sig hörde av sig och berättade att de hade överlåtits fastigheten, var bortresta, eller inte längre använde sin skogsbruksplan.

Några av frågorna skulle de svarande hoppa över beroende på svaret på den föregående frågan, men vissa hoppade över betydligt fler frågor. Detta gör att svarsfrekvensen på de olika frågorna varierar betydligt. Frågorna kunde eventuellt varit tydligare ställda. Bland de 24 utborna som haft sin skogsbruksplan i 10 år var det endast 7 som svarade vilket gör att dessa svar blir något osäkra.

I denna rapport var det tänkt att testa en hypotes som gick ut på att utbor följer åtgärdsförslaget "Röjning" i större grad än åbor. Då medelvärde för åbor var högre än för utborna gällande hur ofta de följer åtgärdsförslagen, förkastades hypotesen. Sedan testades om en hypotesprövning kunde ske: om icke självverksamma utbor följer åtgärdsförslagen gällande röjning i större grad än självverksamma åbor. Detta gick dock inte heller då samplet blev för litet och ej normalfördelat.

Även om målet är att göra så bra skogsbruksplaner som bara möjligt, måste man även komma ihåg att åtgärdsförslagen är just förslag. Dessa är till för att om möjligt underlätta för skogsägaren. Eftersom den ekonomiska och därmed skattemässiga situationen varierar mellan skogsägare, så är det de själva som vet bäst när den optimala tidpunkten för åtgärder ur ett ekonomiskt perspektiv infaller. Det kom även fram i undersökningen att skogsägarna anser eller tror att skogsbruksplanen kommer att vara till hjälp i beslut angående åtgärder. Detta är väldigt positivt, då det är en av de stora anledningarna med att skaffa en skogsbruksplan.

6. SAMMANFATTNING

En undersökning har gjorts om hur väl skogsägare följer åtgärdsförlagen i deras skogsbruksplaner. Detta har gjorts i samarbete med Skogsägarna Norrskog. Enkäter har skickats ut via e-post till ett urval bland de som har sin skogsbruksplan via föreningen. Syftet var inte bara att undersöka hur väl skogsägare följer åtgärdsförlagen utan även att utröna varför man inte följer åtgärdsförlagen.

Enkäten skickades till två huvudgrupper bestående av de som haft sin skogsbruksplan i 2-3 år och de som haft sin i 10 år. Dessa grupper delades sedan upp i två undergrupper varav åbor var den ena och utbor den andra. För att här räknas som åbo ska skogsägaren vara bofast inom samma skogsbruksområde som skogsfastigheten befinner sig i. För att räknas som utbo skulle skogsägaren vara bosatt utanför Norrskogs geografiska område. Detta resulterade i att enkäten skickades ut till sammanlagt 222 skogsägare.

Det som kom fram i undersökningen var att man var relativt nöjda med sin skogsbruksplan. De som hade en nyare skogsbruksplan var mer nöjda än de som hade en äldre skogsbruksplan. Skogsägare med en något större fastighet (över 150 ha) var mer nöjda med skogsbruksplanen och åtgärdsförlagen överlag än de med en mindre fastighet.

Bland åborna ansåg man att det var viktigare med välröjda bestånd än bland utborna. Gällande välgallrade bestånd så var det utborna som ansåg det viktigare än åborna. Detta visade sig även gällande hur väl man följer åtgärdsförlagen, där åbor följde röjningsförlagen i större mån och utborna följde gallringsförlagen i högre utsträckning.

De tre enskilt största anledningar till varför åbor inte följer åtgärdsförlagen som rör röjning var att man röjt andra bestånd, tidsbrist eller att de inte tycker behovet har funnits. Bland utborna var anledningarna att de inte tyckte behovet har funnits, de har röjt andra bestånd istället eller på grund utav tidsbrist.

Anledningarna till varför man inte följer åtgärdsförlagen rörande gallring var bland åborna att man inte ansåg att behov funnits, gallrat andra bestånd istället eller på grund av tidsbrist. För utborna var det att man inte ansåg att behov funnits, dålig lönsamhet eller att de gallrat andra bestånd istället. Det var alltså vanligare bland utbor att man inte gallrade på grund utav dålig lönsamhet än det var bland åborna.

Bland de som haft sin skogsbruksplan i ca 10 år ansåg flertalet att skogsbruksplanen hade varit till hjälp i beslutsfattandet rörande åtgärder. I gruppen med nyare skogsbruksplan var det även där större delen som trodde att skogsbruksplanen skulle vara till hjälp i beslut angående skogen.

Generellt var skogsägarna både mer nöjda och följde åtgärdsförslagen i större mån om de hade haft kontakt med planläggaren under tiden planen gjordes. Flertalet av de med en äldre skogsbruksplan var positiv till att beställa en ny då den nuvarande slutat gälla.

7. KÄLLFÖRTECKNING

7.1 Publikationer

Agestam, E. (2009) Skogsskötselserien nr 7, Gallring. Jönköping: Skogsstyrelsen

Alm, J. (2012). Skogsbruksplanen och dess inverkan på den skogliga aktiviteten hos enskilda skogsägare i norra Sverige. Umeå: Sveriges lantbruksuniversitet. (Rapport/ Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för skoglig resurshållning, 379)

Björklund, E. (2003). Medlemmarnas syn på skogsägarna Norrskog. Umeå: Sveriges lantbruksuniversitet. (Rapport/Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för skoglig resurshållning, 119)

Ejlertsson, G. (2005). *Enkäten i praktiken: En handbok i enkätmetodik*. 2. Uppl. Lund: Studentlitteratur.

Harrysson, J. (2009) Betydelsen av skogsbruksplaner som verktyg vid anskaffning av virke. Skinnskatteberg: Sveriges lantbruksuniversitet. (Rapport/Sveriges lantbruksuniversitet, Examensarbete, 2009:23).

Hofstedt, K. (2003). Skogsägare på distans: Utvärdering av SVO:s riktade insatser för utbor. Jönköping: Skogsstyrelsen. (Rapport/Skogsstyrelsen, 2003:9).

Holmberg, L-E (2005) Skogshistoria år från år 1177- 2005 – Skogspolitiska beslut och andra viktiga händelser i omvärlden som påverkat Skogsvårdsorganisationens arbete. Jönköping: Skogsstyrelsen. (Rapport/Skogsstyrelsen, 2005:5)

Ingemarson, F, Lindhagen, A & Eriksson, L. (2006). A typology of small-scale private forest owners in Sweden. *Scandinavian Journal of Forest Research* 21(3), 249-259.

Jansén, D. (2011). Mellanskogs medlemmars syn på röjning. Skinnskatteberg: Sveriges lantbruksuniversitet. (Rapport/Sveriges lantbruksuniversitet, Examensarbete, 2011:29)

Norrskog. PEFC folder: PEFC skogscertifiering, 2005.

PEFC. Fakta om certifiering av skogsbruk, 2010.

Pettersson, N. (2012) Skogsskötselserien nr 6, Rökning. 2. Uppl. Jönköping: Skogsstyrelsen.

Skogsstyrelsen. (2014) Skogsvårdslagstiftningen – Gällande regler 1 juni 2014. Jönköping: Skogsstyrelsen

Sonesson, J, Eriksson, I & Pettersson, F. (2006). Beslutsunderlag för privatskogsbruk. Uppsala: Skogforsk. (Rapport/Skogforsk, 2006:610).

Svanstedt, M. (2012). Privata skogsägare – vad värderar de högst i skogsbruket? Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. (Rapport/Sveriges lantbruksuniversitet, Examensarbete, 2012:189).

Svensson, H. (2002). Skogsbruksplanens betydelse för aktiviteten hos privata skogsägare i Älvdalen. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet. (Rapport/Sveriges lantbruksuniversitet, Examensarbete, 2002:2)

Sveriges skogsvårdsförbund och tekniska Nomenklaturcentralen. (1994) *TNC 96 Skogsordlista*. Sveriges skogsvårdsförbund och tekniska Nomenklaturcentralen. Ekblads tryckeri Västervik 1994 sid 140, 142, 215 och 291.

Swedbank m.fl. (2014) Skogsbarometern 2014 – Skogsägarnas uppfattningar och förväntningar på konjunkturen. (Swedbank och Sparbankerna/ LRF Konsult)

Östberg, P-A. (2003). Försök med subjektiva metoder för datainsamling och analys av hur fel data påverkar åtgärdsförslagen. Umeå: Sveriges lantbruksuniversitet. (Rapport/Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för skoglig resurshushållning, 109.)

7.2 Internet källor

Länk A

Norrskog (2015). Norrskog ekonomisk förening. [Online] Tillgänglig: <http://www.norrskog.se/Om-Norrskog/> [2015-03-25]

Länk B:

Norrskogs årsredovisning, 2014. [Online] Tillgänglig: http://issuu.com/norrskog/docs/norrskog_2014_webb/1 [2015-03-25]

Länk C:

Norrskog (2015) Stockholmsklubben. [Online] Tillgänglig: <http://www.norrskog.se/Medlem/Utboverksamhet/Stockholmsklubben/> [2015-03-25]

Länk D:

Skogsstyrelsen (2012) Fastighet och ägarstruktur. [Online] Tillgänglig:
<http://www.skogsstyrelsen.se/Myndigheten/Statistik/Amnesomraden/Fastighets--och-agarstruktur/Fastighets--och-agarstruktur>
[2015-01-16]

Länk E:

Skogsstyrelsen (2012) Skogsägare och brukningsenheter. [Online] Tillgänglig:
<http://www.skogsstyrelsen.se/Myndigheten/Statistik/Amnesomraden/Fastighets--och-agarstruktur/Tabeller--figurer/>
[2015-01-20]

Länk F:

Skogsstyrelsen (2015) Fastighet och ägarstruktur. [Online] Tillgänglig:
[http://www.skogsstyrelsen.se/Global/myndigheten/Statistik/Skogsstatistisk%20årsbok/02.%202014%20\(Kapitelvis%20-%20Separated%20chapters\)/02%20Fastighet-%20och%20ägarstruktur.pdf](http://www.skogsstyrelsen.se/Global/myndigheten/Statistik/Skogsstatistisk%20årsbok/02.%202014%20(Kapitelvis%20-%20Separated%20chapters)/02%20Fastighet-%20och%20ägarstruktur.pdf)
[2015-02-02]

Länk G:

Skogsstyrelsen (2015) Äga och bruka. [Online] Tillgänglig:
<http://www.skogsstyrelsen.se/Aga-och-bruka/Skogsbruk/Aga-skog/Skogsbruksplan/>
[2015-01-30]

Länk H:

Sweco (2011) Skogsägarplan. [Online] Tillgänglig:
<http://www.sweco.se/en/Sweden/Nyheter/2011/Ny-losning-for-skogsagarplaner-planterat-/>
[2015-02-05]

Länk I:

Skogssverige (2012) Nyhetsarkiv. [Online] Tillgänglig:
<http://skogssverige.se/en/node/39550>
[2015-03-25]

Länk J:

Sveaskog. Skogsbruksplanen. [Online] Tillgänglig:
<http://www.sveaskog.se/Documents/Trycksaker/Produkter%20och%20tjänster/Skogsbruksplan.pdf>
[2015-03-26]

Länk K:

Skogsstyrelsen (2015). Skogsbruksplanen. [Online] Tillgänglig:
<http://www.skogsstyrelsen.se/Aga-och-bruka/Skogsbruk/Aga-skog/Skogsbruksplan/Skogsbruksplanen/>
[2015-02-05]

Länk L:

PcSkog. Huggningsklasser. [Online] Tillgänglig:

http://www.pcskog.se/guide-till-skogsbruksplanen/avsnitt-4-huggningsklassen?option=com_content&Itemid=569&id=226&lang=sv&view=article&fontstyle=f-larger

[2015-01-21]

Länk M:

Norrskog. Skogsbruksområden. [Online] Tillgänglig:

<http://www.norrskog.se/Kontakt/Skogsavdelning/Medelpad-och-Angermanland/Solleftea/>

[2015-03-26]

8. BILAGOR

Bilaga 1: Enkäten för gruppen 2-3 år

Välkommen!

Denna undersökning görs i samarbete med Skogsägarna Norrskog. Dessa frågor rör den eller de fastigheter som planen innefattar. De första frågorna är mer generella och de sista är mer inriktad på åtgärdsförslagen.

Jag är väldigt tacksam för att du ställer upp på denna undersökning!

Med vänlig hälsning
Elisabet Nolén

1. Hur många hektar produktiv skogsmark består fastigheten av? Ringa in svaret.

Under 50 ha 50 - 100 ha 101 - 150 ha 151 - 200 ha Över 200 ha

2. Hur många ägare finns det till fastigheten? Ringa in svaret.

1 2 3 över 3

3. Om det finns flera ägare är det någon av dessa som är mer ansvarig för de skogliga åtgärderna? Ringa in svaret.

Ja Nej

4. Planerar du/ni att sälja/överlåta fastigheten inom 10 år? Ringa in svaret.

Ja Eventuellt Nej Vet ej

5. Vad anser du/ni överlag om skogsbruksplanen? Ringa in svaret mellan 1 och 7, där **1 är dålig och 7 är mycket bra.**

Dålig 1 2 3 4 5 6 7 *Mycket bra*

6. Räknar du dig som självverksam vad beträffande röjning, det vill säga du/ni röjer det mesta själva? Ringa in svaret.

Ja Delvis Nej

7. Har du/ni en strategi gällande skogsskötseln på fastigheten? Exempelvis antal gånger ett bestånd skall röjas, gallras och ungefärlig ålder på beståndet vid slutavverkning. Ringa in rätt svar.

Ja Delvis Nej Vet ej

8. Vad har du/ni för huvudsakliga mål med ert ägande? Rangordna de följande mellan 1 och 9, där **1 är det ni rangordnar högst och 9 lägst**.

___ Producera så mycket virkesvolym som möjligt
___ Producera virke av hög kvalité
___ Jakt och friluftsliv
___ Välskötta skogar, göra det skogen kräver
___ Vara den huvudsakliga inkomstkällan
___ Jämn avverkningsnivå
___ Mjuka värden, exempelvis känslan av att äga skog
___ Öka virkesförrådet
___ Förvalta skogen väl för kommande generation (exempelvis barn eller barnbarn)

9. Anser du/ni att skogsbruksplanen följer dina mål med skogsägandet? Ringa in svaret mellan **1 och 7, där 1 är inte alls och 7 är mycket bra**.

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 Mycket bra

10. Ungefär hur ofta besöker du/ni skogsfastigheten per år? Ringa in svaret.

0 gånger 1-3 gånger 4-6 gånger 7-9 gånger över 10 gånger

11. Hur viktigt är skogsinkomsten för er hushållsekonomi? Ringa in svaret mellan **1 och 7, där 1 är inte viktig och 7 är mycket viktig**.

Inte viktig 1 2 3 4 5 6 7 mycket viktig

12. Hur ofta följer du/ni åtgärdsförslagen i skogsbruksplanen överlag? Ringa in svaret mellan 1 och 7, där **1 är inte alls och 7 är alltid**.

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 Alltid

13. Hur nöjd är du/ni med de avdelningar som fått röjning som åtgärdsförslag? Ringa in svaret mellan 1 och 7, där **1 är inte nöjd och 7 är mycket nöjd**.

Inte nöjd 1 2 3 4 5 6 7 Mycket nöjd

14. Hur ofta följer du/ni åtgärdsförslagen vad beträffande röjning? Ringa in svaret mellan 1 och 7, där **1 är aldrig och 7 är alltid**.

Aldrig 1 2 3 4 5 6 7 Alltid

15. Om ni inte följt åtgärdsförslagen vad var anledningen? Ringa in svaret. Vid annan anledning skriv gärna anledningen på raden.

- 1 *Inte tid*
- 2 *Tycker inte att det finns ett behov*
- 3 *Dålig lönsamhet*
- 4 *Röjt andra bestånd*
- 5 *Satsar på energigallring*
- 6 *Annan anledning* _____

16. Hur viktigt tycker du/ni det är att ha välröjda bestånd? Ringa in ett svar mellan 1 och 7 där **1 är inte viktigt och 7 är mycket viktigt.**

Inte viktigt 1 2 3 4 5 6 7 Mycket viktigt

17. Hur nöjd är du/ni med de avdelningar som fått gallring som åtgärdsförslag? Ringa in svaret mellan 1 och 7, där **1 är inte nöjd och 7 är mycket nöjd.**

Inte nöjd 1 2 3 4 5 6 7 *Mycket nöjd*

18. Hur ofta följer du/ni åtgärdsförslagen vad beträffande gallring? Ringa in svaret mellan 1 och 7, där **1 är aldrig och 7 är alltid.**

Aldrig 1 2 3 4 5 6 7 *Alltid*

19. Om ni inte följt åtgärdsförslagen vad var anledningen? Ringa in svaret. Vid annan anledning skriv gärna anledningen på raden.

- 1 *Inte tid*
- 2 *Tycker inte behovet finns*
- 3 *Gallrat annat bestånd istället*
- 4 *Dålig lönsamhet*
- 5 *Annan anledning* _____

20. Hur viktigt tycker du/ni det är att ha en välgallrad skog? Ringa in ett svar mellan 1 och 7 där **1 är inte viktigt och 7 är mycket viktigt.**

Inte viktigt 1 2 3 4 5 6 7 Mycket Viktigt

21. Hur ofta följer du/ni åtgärdsförslagen vad beträffande föryngringsavverkning? Ringa in svaret mellan 1 och 7, där **1 är aldrig och 7 är alltid.**

Aldrig 1 2 3 4 5 6 7 *Alltid*

- 22.** Hur nöjd är du/ni med de avdelningar som fått föryngringsavverkning som åtgärdsförslag? Ringa in svaret mellan 1 och 7, där **1 är inte nöjd och 7 är mycket nöjd.**

Inte nöjd 1 2 3 4 5 6 7 *Mycket nöjd*

- 23.** Har/hade planläggaren kontakt med dig/er under tiden planen gjordes? Ringa in svaret.

Ja Nej Vet ej

- 24.** Om inte hade du/ni uppskattat detta? Ringa in svaret.

Ja Nej Vet ej

- 25.** Hur stora är dina intentioner överlag att följa åtgärdsförslagen? Ringa in svaret mellan 1 och 7, där **1 är inte alls och 7 är mycket höga.**

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 Mycket höga

- 26.** Tror du/ni att skogsbruksplanen kommer att vara till hjälp i beslutsfattandet om åtgärder i skogen? Ringa in svaret mellan 1 och 7, där **1 är inte alls och 7 är stor hjälp.**

Inte alls 1 2 3 4 5 6 7 Stor hjälp